

دستورالعمل اجرایی معاینات حج

سال ۱۴۰۵

دستورالعمل اجرایی معاینات حج سال ۱۴۰۵

تاریخ : .....

شماره : .....

بسم الله الرحمن الرحیم

«ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا»

لزوم استطاعت برای واجب‌شدن حج

به‌اجماع فقیهان، حج در صورتی بر انسان واجب می‌شود که استطاعت داشته باشد. این فتوا مستند به آیه ۹۷ سوره آل‌عِمران است که در آن وجوب حج به استطاعت مشروط شده است: «وَلِلّهِ عَلَى النّاسِ حِجُّ الْبَيتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيهِ سَبِيلًا» (و بر مردم واجب است که برای خدا قصد زیارت خانه کنند؛ البته برای کسانی که توانایی رفتن به‌سوی آن را دارند).

حدیث ابرار: در روایات متعددی از معصومین علیهم‌السلام پیرامون آیهٔ شریفهٔ فوق، برخورداری از سلامت جسمی و یا جسمی- روانی در کنار استطاعت مالی شرط وجوب حج معرفی گردیده است.

مقـــــــــدمه:

حج رویدادی است که در آن سالانه نزدیک به سه میلیون مسلمان از تمامی جهان در مکه مکرمه جمع می‌شوند. در سال‌جـاری با توجه به سهمیه تخصیص داده شده توسط وزارت حج سعودی، تعداد زائرین ایرانی بیش از ۸۰ هزار نفر می باشد .

این سفر معنوی یک الی دو ماه بطول می‌انجامد و در مکانی محدود انجام می‌پذیرد، و زائرین که عمدتاً سال‌ها در انتظار برگزاری این فریضه بوده‌اند در این سفر تغییرات قابل ملاحظه‌ای از نظر روش زندگی و فعالیت‌های روزمره‌ی زندگی و تغییر محیط و بدنبال آن استرس‌های مختلف پیدا می‌نمایند و این عامل می‌تواند مشکلات بهداشتی و سلامتی بسیاری را برای زائر و حتی هم کاروانی‌های ایشان رقم زند.

سوال‌های زیر برای پزشکان همکار مرکز پزشکی حج و زیارت جمعیت هلال احمر یا به عبارتی پزشکان مجموعه باید دارای اهمیت باشد :

- رسالت مرکز پزشکی حج چیست؟
- رسالت پزشک همکار مرکز پزشکی حج چیست؟
- مشکلات سلامت در حج چیست؟

نقش پزشک در دو بخش کلی تعریف می‌شود :

۱- معاینات و بررسی‌های قبل از سفر حج برای ارزیابی استطاعت و غربالگری زائرین متقاضی حج

این قسمت دارای حساسیت‌های بسیاری است سالیانه عده‌ای از زائرین که فاقد استطاعت جسمی، روحی و روانی لازم برای شرکت در مناسک حج هستند، تحت تأثیر فشارها یا احساسات یا عدم توجه و عدم مطالعه دستورالعمل مجاز به شرکت در مناسک حج می‌شوند که در سرزمین وحی برای خود، همراهان، هم کاروانی‌ها، سازمان حج و مرکز پزشکی مشکلات عدیده‌ای را می‌آفرینند. حساسیت در این بخش صرفاً توسط پزشک می‌تواند پیشگیری کننده از نابسامانی‌های بسیار و جلوگیری از به خطر افتادن جان زائرین و تسهیل در اجرای امر حج گردیده از بروز بحران‌های مختلف جلوگیری کند. مطالعه و اجرای دقیق دستورالعمل معاینات ضمن سرعت در انجام معاینات می‌تواند راهگشا باشد.

۲- ارائه خدمات درمانی، آموزشی و بهداشتی مناسب مرتبط با شرایط در طول عملیات در مقاطع مختلف زمانی

ارائه خدمات در مجموعه‌ها، درمانگاه‌های مکه مکرمه و مدینه منوره، در چادرهای عرفات و درمانگاه‌های پیش‌بینی شده در عرفات، در کنار زائرین مجموعه‌ها و کاروان‌های مستقر در مشعرالحرام، در طول مسیر حرکت به منی حسب نیاز، در چادرهای منی و درمانگاه‌های پیش‌بینی شده در منی و در طول مسیر رمی جمرات، در ایام استقرار در منی و در مسیر بازگشت از منی به مکه و استقرار مجدد در مجموعه هتل‌های مکه و انجام مناسک و همچنین در مسیر بازگشت به میهن اسلامی تا پایان عملیات حج .

پیگیری و مراجعه به زائرین نیازمند مراقبت، آموزش زائرین در ایران و سرزمین وحی و نظارت بر وضعیت بهداشت محل‌های اقامت و غذاخوری‌های زائرین از اهم وظایف پزشکان مجموعه است.

مشکلات سلامت در طی دوران حج به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند:

گروه اول شامل مشکلات سلامتی **اکتسابی**، مانند: بیماری‌های عفونی، تروما، گرمازدگی، مشکلات گوارشی و تنفسی است که زائرین به دلیل شرایط خاص موسم حج به آن دچار می‌گردند .

گروه دوم شامل وخیم‌تر شدن بیماری‌های **زمینه‌ای** مانند بیماری‌های قلبی، عروقی، روانی، تنفسی، کهولت سن و یا عود بیماری و ... که به دلیل تغییر سبک و شرایط زندگی استطاعت جسمی و یا روانی لازم را جهت بجا آوردن اعمال سنگین حج نخواهند داشت و نیازمند درمان تخصصی و طولانی مدت می‌باشند، و برخی از بیماران قبل از موسم حج و یا پس از آن به ایران اعزام می‌شوند و این بازگشت به ویژه قبل از انجام مناسک حج، عوارض بسیاری را به زائرین و خانواده ایشان و همچنین سازمان‌های ارائه دهنده خدمات حج، وارد می‌نماید که در صورت اجرای دقیق معاینات در ایران و رعایت دستورالعمل معاینات و استفاده از تجارب پزشکان دارای سابقه حج، این گروه به حداقل خواهند رسید.

بیماریابی (Screening): کنترل بیماران مزمن و بررسی شرایط و آمادگی جسمانی آنها برای انجام اعمال سنگین فیزیکی به خصوص در ایام تشریق؛ بسیار حائز اهمیت است و تجربه سال‌های اخیر مؤید کاهش معنی‌دار **مورتالیتی** و **موربیدیتی** زائرین در نتیجهٔ افزایش سطح کیفی معاینات و استفاده از پزشکان مجرب در معاینات می‌باشد.

تعریف استطاعت جسمی برای زائرین حج

استطاعت جسمی عبارتست از برخورداری از سلامتی جسمانی و روانی در حدی که فرد بتواند اعمال و مناسک فریضه الهی حج را با آگاهی و در شرایط ویژه زمانی و مکانی آن بطور کامل انجام دهد.

جایگاه استطاعت جسمی در فریضه حج

استطاعت جسمی یکی از شروط اساسی شرکت در مراسم معنوی حج است و در صورت عدم وجود استطاعت جسمی فریضه حج از متقاضی ساقط است .

مرجع احراز استطاعت

مرجع احراز استطاعت برای اعزام به حج، پزشک مجموعه مرکز پزشکی حج و زیارت جمعیت هلال احمر است و در صورت ارجاع متقاضی حج به کمیسیون تخصصی استانی و اخذ نظریه کمیسیون تخصصی استانی، نظر نهایی با پزشک مجموعه خواهد بود .

دیدگاه فُقه های مختلف در خصوص استطاعت

استطاعت درخصوص حج به معنای توانایی انسان برای رفتن به مکه و انجام‌دادن اعمال حج است. مراد از توانایی، توانایی عقلی نیست؛ یعنی این‌گونه نیست که حتی اگر کسی بتواند با مشقت به حج برود، استطاعت داشته باشد؛ بلکه منظور از آن، توانایی شرعی است؛ یعنی برخورداری از شرایطی که در فقه برای وجوب حج بیان می‌شود به کسی که استطاعت داشته باشد، مُستَطیع می‌گویند.

بر پایه فتواهای فقیهان، استطاعت در چهار زمینه **مالی، سلامت بدنی، طریقی** و **زمانی** مطرح است و شرایط آن به شرح زیر است :

- ✓**استطاعت مالی** : فرد، توان مالی تأمین هزینه سفر حج را داشته باشد و بتواند تا زمانی که از حج برمی‌گردد مخارج خانواده‌اش و کسانی که تأمین هزینه زندگی‌شان بر عهده او است، فراهم کند. همچنین توانایی اداره زندگی‌اش را پس از بازگشت از حج داشته باشد .
- ✓**استطاعت سلامت بدنی** : فرد از سلامت بدنی لازم برای سفر به مکه و بجا آوردن مناسک حج برخوردار باشد.
- ✓**استطاعت طریقی** : داشتن جواز سفر و نبودن مانعی در راه و عدم خوف بر جان، مال و آبروی خویش
- ✓**استطاعت زمانی** : زمان کافی برای رفتن به مکه و انجام مناسک حج وجود داشته باشد.

استفتاء از مقام معظم رهبری

با توجه به اینکه موقع اعزام زائران به حج معاینات پزشکی صورت می‌پذیرد و کسانی که توانایی جسمی ندارند در معاینات پذیرفته نمی‌شوند، آیا مردودین معاینات پزشکی که تاکنون هم راه برای آنان باز نبوده، استطاعت شرعی هنوز دارند؟ یا آنکه با پذیرفته نشدن استطاعت هم تحقق نمی‌یابد؟

پاسخ رهبر فرزانه : در فرض مرقوم استطاعت ندارند.

چگونگی ارزیابی و احراز استطاعت جسمی

پزشک مجموعه که با شرایط ویژه‌ای انتخاب شده است و کلیه مراحل و مناسک حج را با ویژگی‌های زمان و مکانی آن می‌شناسد، بعد از ثبت نام متقاضیان عزیز در کاروان‌ها، بر اساس دستورالعمل معاینات نسبت به درخواست آزمایشات و انجام معاینات لازم در مورد تک‌تک آنان با دقت تمام اقدام و در صورت لزوم از مشاوره‌های تخصصی، آزمایشات تکمیلی و نظر کمیسیون‌های پزشکی استانی استفاده می‌نماید و در نهایت با در نظر گرفتن شرایط جسمی – روانی زائرین از یک سو و شرایط فریضه حج از سوی دیگر در مورد وجود یا عدم وجود استطاعت جسمی آنان اظهار نظر می‌نماید.

کلیـــــــــات:

تذکرات قبل از آغاز معاینات :

۱. زمان شروع معاینات بلافاصله پس از صدور و ابلاغ حکم پزشک مجموعه در نظر گرفته شده است. مسئولیت اصلی تأیید یا رد استطاعت جسمی زائرین و پاسخگوئی به تبعات ناشی از این امر چه در ایران و چه در عربستان بر عهدهٔ پزشکان مجموعه می‌باشد .

۲. پزشکان، مسئول دقت در شناسایی و **تطبیق هویت** زائر معرفی شده در **فرم شمارهٔ ۱** در هنگام معاینه و کلیه مراحل بعدی می‌باشند.

۳. در صورت نیاز به انجام مشاوره، پزشک می‌بایست از نظرات متخصصین دارای سابقهٔ تشرف به حج استفاده نماید.

۴. اقدامات تشخیصی زائرین (آزمایشگاه، رادیولوژی، تست ورزش، اکوکاردیوگرافی و...) ترجیحاً باید در مراکز دانشگاهی و دولتی دارای کیفیت مطلوب انجام پذیرد.

۵. پزشکان موظف به بررسی وضعیت واکسیناسیون مننژیت زائرین می‌باشند و نهایتاً مهر نمودن و تحویل فرم شماره(۱) به زائرین منوط به رویت کارت بین‌المللی مخصوص واکسیناسیون مننژیت (که تا زمان اعزام حداکثر ۲ سال از تاریخ تلقیح نگذشته باشد)

۶. لیست بیماران پر خطر (High-Risk) پس از اتمام معاینات به سازمان حج و زیارت ارسال تا دقت و مراقبت بیشتر این زائرین توسط مدیران محترم کاروان‌ها و مجموعه‌ها تا قبل از اعزام اقدام شود و در صورت بروز هرگونه بیماری یا مشکل جدید برای فرد مذکور بلافاصله توسط مدیر محترم کاروان به مرکز پزشکی برای اقدامات ضروری بعدی بصورت کتبی اعلام گردد.

تبصره ۱ : کنترل و نظارت بیماران پر خطر (High-Risk) از قبل از اعزام توسط مدیران محترم کاروان‌ها و در طول سفر در عربستان توسط پزشکان محترم مجموعه‌ها، مدیران محترم مجموعه‌ها و مدیران محترم کاروان‌ها تا زمان بازگشت به ایران انجام خواهدشد.

تبصره ۲ : آموزش‌های لازم ویژه بیماران پر خطر (High-Risk) به مدیران محترم کاروان‌ها، مجموعه‌ها و خود بیماران بصورت الکترونیکی انجام خواهد شد.

۷. بیماران نیازمند مراقبت و پیگیری کسانی هستند که از نظر پزشک مربوطه واجد استطاعت جسمانی و روانی باشند ولی در طول سفر نیاز به مراقبت و کنترل بیماری آنان در بخش‌های مختلف عملیات وجود دارد. این افراد از نظر پزشکی در گروه بیماران با خطر بالاتر از سایر زائرین قرار می‌گیرند که در زیر مفصل‌تر به آنها پرداخته می‌شود.

۸. **نسخه جدید سامانه معاینات** در حال بروزرسانی می‌باشد بگونه ای که ضمن دسته بندی اعمال واجب و مستحبی حج با درجه سختی انجام اعمال به شرح زیر :

- **زیارت دوره** با سختی صفر
- **میقات** با سختی یک
- **طواف واجب** با سختی سه
- **سعی صفا و مروه** با سختی سه
- **عرفات** با سختی یک
- **مشعرالحرام** با سختی یک
- **رمی جمرات** با سختی پنج
- **طواف مستحبی** با سختی دو
- **عمره مستحبی** با سختی چهار

طبقه بندی سلامت زائر با رنگ بندی :

- **سبز= بی خطر (زائر به تنهایی قادر به انجام اعمال خود می باشد)**
- **زرد=کم خطر (زائر با توجه خاص قادر به انجام اعمال خود می باشد)**
- **قرمز=پرخطر (زائر به وسیله ویلچر/ نائب / کاروان وقوف اضطراری قادر به انجام اعمال خود می باشد)**

اعلام رنگ بندی ها در اپلیکیشنی که به همین منظور برای پزشکان مجموعه، مدیران کاروان، مدیران مجموعه، روحانی، همیار سلامت و زائر تهیه شده و رنگ بندی وضعیت سلامت زائر براساس شماره کاروان نشان داده می شود و برای هر زائر با توجه به رنگ مشخص شده جهت اعمال، تغذیه، اسکان، ایاب و ذهاب و ... برنامه ریزی خواهد شد .

این طرح موجب کاهش موربیدیتی و مورتالیتی زائرین خواهد شد .

۹. از آنجا که پس از ثبت نام اولیه، ادامهٔ فرآیند ثبت نام و اعزام متقاضی منوط به تأیید استطاعت جسمانی و روانی و اعلام بلامانع بودن اعزام وی توسط پزشک مجموعه می‌باشد، لازم است معاینات، آزمایشات و دیگر اقدامات لازم در اولین زمان ممکن شروع و حتی‌الامکان نتیجهٔ آن در اسرع وقت طبق زمانبندی فرآیند مذکور در سامانه معاینات اینترنتی ثبت و نیز طی تکمیل **صفحه سوم فرم شماره ۱** به اطلاع مدیر کاروان رسانده شود .

۱۰. همانطور که از نحوه سیر معاینات نیز استنباط خواهید نمود، تنها در زمانی که استطاعت جسمی زائر بطور کامل تأیید شد گزینه تأیید استطاعت در سامانه معاینات ثبت و فرم شماره (۱) به زائر تحویل می‌گردد. لازم است از مهر کردن و یا تحویل

دادن فرم‌هایی که استطاعت جسمی زائر کاملاً محرز نشده جداً خودداری شود. اگرچه مدیران کاروان فقط نسبت به اعزام زائرینی اقدام خواهند نمود که در نرم افزار معاینات تأیید شده و فرم شماره ۱ ممهور شده به مهر و امضاء پزشک مجموعه باشد.

۱۱. کلیهٔ دستورالعمل‌های لازم و مطالب آموزشی و توجیهی نیز متعاقباً از طریق پایگاه اینترنتی مرکز پزشکی به آدرس **WWW.HMC.IR** در دسترس شما قرار خواهد گرفت.

۱۲. معاینات قبل از اعزام، **زائرین** و **عوامل کاروان** **از مهمترین مسئولیت‌های پزشک مجموعه و غیر قابل واگذاری** است، لذا ضروری است که دستورالعمل نحوه انجام معاینات به کرات مطالعه شده و درصورت وجود هرگونه سئوال یا ابهامی با نمایندگان مرکز پزشکی در استان‌ها و یا دفتر مرکز در تهران از طریق پست الکترونیک این مرکز به نشانی haj@hmc.ir یا گروه های مجازی تشکیل شده در اپلیکیشن های مربوطه مطرح نموده پاسخ خود را دریافت نمایند.

۱-درخصوص زائرین مبتلا به بیماری‌های مزمن نیز بهتر است **مشاوره پزشک معالج** در خصوص توانائی انجام اعمال، توصیه‌های پزشکی و رژیم داروئی اخذ و علاوه بر ضمیمه پرونده پزشکی در دفترچه معاینات خود و برنامه نرم‌افزاری online (سامانه معاینات) بصورت **کامل، روشن و مفهوم** ثبت گردد. همچنین مشاوره‌های درخواستی پزشک از پزشکان آشنا به امور حج و اصطلاحاً باتجربه انجام گیرد و **اسکن واضح و خوانای** فرم **خوداظهاری**، **نتایج مشاوره‌ها**، **آزمایشات زائر** و **نتیجه تست TLC** در سامانه معاینات الزامی و اجباری است . مسئولیت عدم بارگذاری مدارک فوق بر عهده پزشک مجموعه خواهد بود .

۱۳. پزشک مجموعه با وضعیت سلامتی و مشکلات جسمانی زائرین آشنا بوده و به این منظور ***برنامه‌ریزی لازم برای ارائه خدمات بهداشتی، درمانی، آموزشی و تغذیه‌ای حین تا انتهای سفر را انجام می دهد.***

۱۴. ***«پزشکان محترم مجموعه حج سال۱۴۰۵ تنها مرجع تصمیم‌گیری در مورد تأیید یا رد استطاعت متقاضیان حج کاروان خود می‌باشند» .***

تبصره : در موارد اعتراض متقاضی نسبت به نظریه پزشک مجموعه، متقاضی به کمیسیون پزشکی استانی ارجاع و **نظر نهایی پزشک مجموعه** خواهد بود .

تبصره : در موارد اعتراض متقاضی نسبت به نظریه کمیسیون پزشکی استانی به کمیسیون تخصصی کشوری ارجاع و **نظر نهایی با مرکز پزشکی حج و زیارت جمعیت هلال احمر** خواهد بود .

معاینات قبل از اعزام زائر :

هدف از انجام معاینات پزشکی پس از ثبت نام اولیه متقاضیان حج در کاروان‌ها

معاینات و آزمایشات پزشکی بدو ثبت نام به سه منظور اصلی انجام می‌گیرد:

۱. احراز استطاعت جسمانی و روانی متقاضیان حج

۲. شناسایی زائرین دارای بیماری زمینه‌ای

شناسایی زائرین دارای بیماری زمینه‌ای که احتمال بروز بیماری جدید یا تشدید وضعیت بیماری موجود در سرزمین حج را، برای ایشان افزایش می‌دهد و از نظر پزشکی واجد خطر شناسایی می‌شوند اما دارای استطاعت جسمی لازم هستند و برنامه‌ریزی برای حفظ استطاعت آنان تا پایان سفر مانند بیماران دیابتی، بیماران فشارخون، بیماران قلبی با ثبات و ... ضرورت دارد. این زائرین امکان دارد به زائرین پرخطر تغییر وضعیت دهند.

۳. شناسایی زائرین نیازمند مراقبت و پیگیری خاص در ایران و عربستان

شناسایی زائرین نیازمند مراقبت از بین زائرین دارای بیماری زمینه‌ای و تلاش برای حفظ استطاعت نامبردگان تا زمان اعزام به حج و در طول عملیات حج، این زائرین عملاً جزء زائرین پرخطر از نظر مرکز پزشکی حج تلقی می‌شوند.

تعریف زائرین نیازمند مراقبت و پیگیری خاص

زائرین نیازمند مراقبت ویژه به زائرینی اطلاق می‌شود که عمدتاً از نظر استطاعت مرزی بوده یا دارای چند عامل زمینه‌ای یا ناتوانی جسمی بوده‌اند یا در اثر شرایط سفر بنا به تشخیص پزشک مجموعه نیازمند توجه و مراقبت بیشتری توسط پزشک هستند.که می‌تواند بدلائلی موقت یا دائم باشد. بیماران با سن بالاتر و بیماران زمینه‌ای مزمن *اغلب به دلایل شرایط جسمی به مطب پزشک مراجعه نمی کنند پس وظیفه پزشک در پیگیری سلامت ایشان و مراجعه به ایشان درمحل اقامت آنان است .*

تبصره : لیست زائرین پرخطر High-Risk به صورت سیستمی در اختیار پزشک مجموعه قرار خواهد گرفت.

تهیه لیست زائرین نیازمند مراقبت و پیگیری خاص

سرگروه پزشکان هر هتل موظف است که لیست زائرین نیازمند مراقبت را از سیستم نرم‌افزاری معاینات دریافت نموده و هماهنگی‌های لازم برای کنترل سلامت زائرین پرخطر را توسط پزشکان همان مجموعه بعمل آورد همچنین بر اجرای آن نظارت نمایند.

فرآیند انجام معاینات قبل از سفر زائرین :

الف – ارجاع زائر و عوامل توسط مدیرکاروان در فرم شماره یک با مهر و امضاء و تطبیق هویت زائر

در این مرحله پزشک موظف است نسبت به **کنترل و تطبیق کارت ملی و هویت زائر** با فرم معرفی شده اقدام نماید. در سال‌های گذشته متأسفانه مواردی دیده شده است که فرد دیگری بجای زائر اصلی (که حتی مبتلا به بیماری صعب العلاج یا موارد منع مطلق اعزام) به سفر حج (مثل سرطان یا حاملگی بوده است) برای معاینه به پزشک معرفی شده است و با وخیم شدن حال زائر در سفر موضوع کشف گردیده است.

ب- آزمایشات روتین بر اساس جدول شماره ۱ درخواست می‌گردد:

پزشک لیست آزمایشات اولیه هر گروه سنی را در لیست جداگانه‌ای آماده و توسط مدیر به زائرین تحویل دهند تا حتی‌المقدور در یک آزمایشگاه معتبر انجام و در زمان مناسب پیش‌بینی شده جواب آزمایشات توسط پزشک کنترل و معاینات تکمیلی صورت پذیرد و در صورت ضرورت، آزمایشات تکمیلی و با توجه به تشخیص پزشک انجام شود.

راهنمای تکمیل فرم شماره یک

۱–در حج سال۱۴۰۵ کلیه عوامل، خدمه حج و زائرین محترم توسط مدیر محترم کاروان با فرم شماره یک به پزشک معرفی می‌گردند. (قسمت بالای فرم توسط مدیر تکمیل و عکس و امضا ممهور می‌گردد).

۲–زائر، عوامل و خدمه باید **بخش خود اظهاری** فرم شماره یک را تکمیل و **امضاء** نماید.

۳–پزشک پس از انجام معاینات بر اساس دستورالعمل، اطلاعات درخواستی در صفحه دوم را تکمیل نموده و بر اساس آن اطلاعات تکمیلی، فرم خوداظهاری، نتایج مشاوره‌ها، آزمایشات زائر و عوامل و نتیجه تست TLC را اسکن نموده و نهایتاً در سایت بارگذاری می‌نماید. این اطلاعات به عنوان سند معاینات دقیق پزشک نزد ایشان نگهداری و در صورت نیاز بنا به درخواست، به مرکز پزشکی ارسال خواهد شد. نتیجه معاینات زائر یا خدمه در صفحه سوم که قابل جدا شدن است درج و به مدیر کاروان و زائر با مهر و امضاء پزشک گزارش می‌گردد .

٤–درصورت نیاز پزشک، زائر با فرم شماره ۲ به کمیسیون پزشکی ارجاع می‌گردد.

فرآیند کلی معاینات متقاضیان حج ۱۴۰۵

ثبت نام متقاضی در کاروان

↓

مراجعه به پزشک با **فرم معرفی** و **خود اظهاری پیوست با مهر مدیرکاروان** اطمینان از هویت زائر ظرف زمان مقرر

↓

انجام معاینات و درخواست آزمایشات اولیه توسط پزشک در **اولین مراجعه و ثبت در حال بررسی**

↓

ثبت نظر پزشک در نرم افزار اینترنتی بعد از بررسی موارد **منع مطلق** اعزام در یکی از سه گزینه: **تأیید**، **عدم تأیید** و **ارجاع به کمیسیون** تا حداکثر **۱۴** روز بعد از مراجعه زائر

↓

ثبت گزینه **تأیید** یا **عدم تأیید** در نرم افزار بعد از انجام کمیسیون برای این افراد حداکثر تا **۳** روز **بعد از کمیسیون**

↙ ↘

تأیید استطاعت جسمی

عدم تأیید استطاعت جسمی

پزشکان مجموعه حج سال ۱۴۰۵ پس از انجام معاینات و آزمایشات مندرج در این دستورالعمل و در صورت لزوم انجام مشاوره‌های تخصصی با پزشکان متخصص دارای سابقهٔ تشرف به حج نسبت به تأیید یا رد استطاعت زائر اقدام خواهند نمود. البته باید به این نکته اساسی توجه داشت که ***یکی از فلسفه‌های معاینات رساندن افراد به مرز استطاعت در صورت امکان و برنامه‌ریزی برای حفظ استطاعت آنان است.***

پزشکان محترم انتخاب شده موظف به ارتباط مستمر با مرکز از طریق سایت مرکز پزشکی حج به آدرس WWW.HMC.IR و گروه‌های تعریف شده مجازی و پیگیری بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها می‌باشند.

پزشکان محترم در ثبت اطلاعات معاینات زائرین موظف هستند :

۱. اطلاعات معاینات هریک از متقاضیان نام نویسی شده در کاروان را بصورت برخط(**online**) و از طریق سایت مرکز پزشکی حج و زیارت به آدرس **WWW.HMC.IR**، نرم افزار ثبت معاینات زائرین، در اولین زمان ممکن با وارد نمودن **کدملی** خود بعنوان ***ثناسه*** و **شمارهٔ نظام پزشکی** خود بعنوان ***رمز*** در فرم اینترنتی صفحه ۱ (شکل صفحهٔ بعد) وارد و وضعیت **تأیید** یا **رد استطاعت جسمانی و روانی** آنان را در کوتاهترین زمان ممکن در یکی از سه گزینهٔ پایین همان صفحه (**تأیید مستقیم** – **عدم تأیید در سال‌جاری** و **ارجاع به کمیسیون**) پس از چک کردن **موارد منع مطلق** که ذیلاً ارائه می‌گردد، ثبت نمایند.

تبصره : دقت در انتخاب یکی از سه گزینه مذکور امری بسیار مهم و در صورت تیک زدن، اصلاح مجدد آن در اختیار پزشک مجموعه **نخواهد بود** .

۲. اطلاعات کامل معاینات زائرین تأیید شده را بصورت مکتوب در فرم مربوط به هر زائر تکمیل و در سامانه جامع ثبت معاینات وارد کنید.

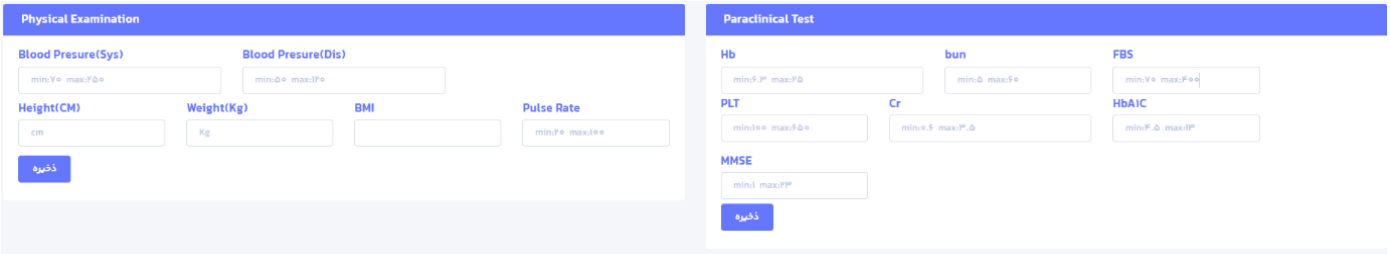
۳. در معاینات سال جاری اسکن فرم خوداظهاری، نتایج مشاوره‌ها، آزمایشات زائر و عوامل، آزمایش منفی اعتیاد زائر توسط پزشک ثبت و در نرم افزار بارگذاری گردد. استفاده از اسکنر یا نصب برنامه CamScanner که به شما امکان اسکن کردن توسط گوشی تلفن همراه را می‌دهد توصیه می‌شود.

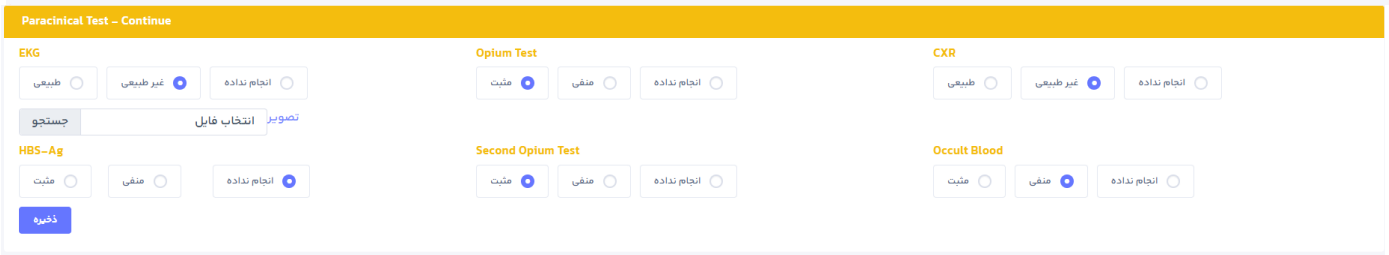
تبصره : در ثبت معاینات در ستون توضیحات، ضمن تأکید بر ثبت کامل معاینات و مفهوم بودن آن برای همکاران، داروهای مصرفی نیز دقیقا ثبت گردد.

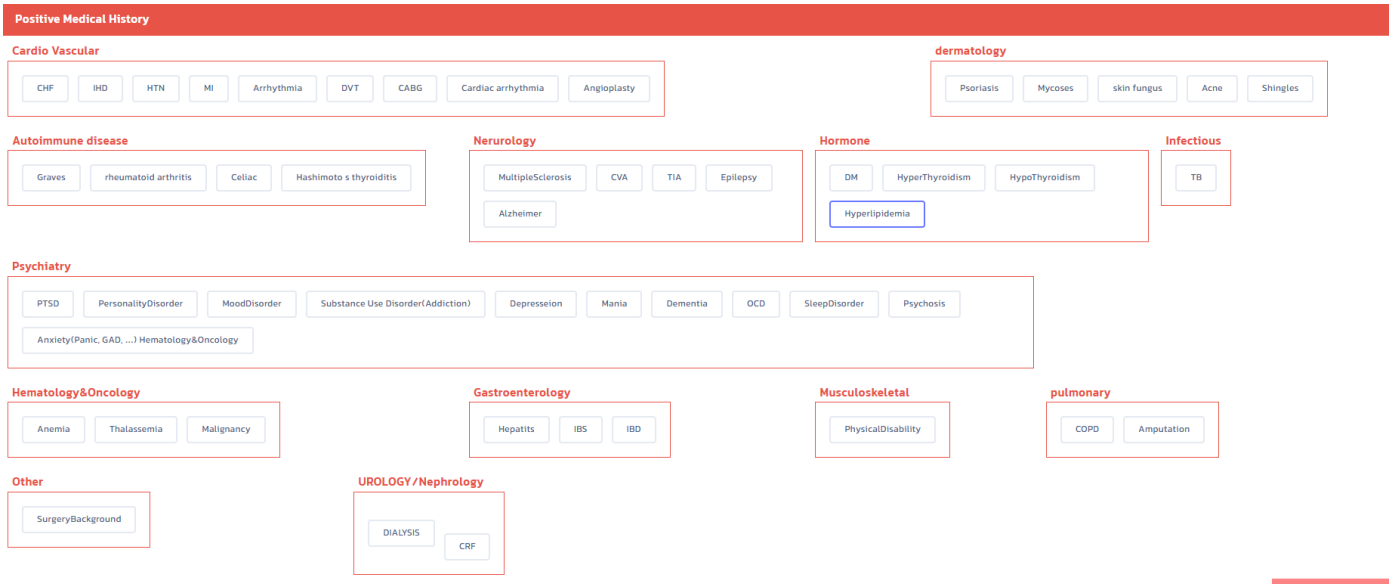
دستورالعمل اجرایی معاینات حج سال ۱۴۰۵

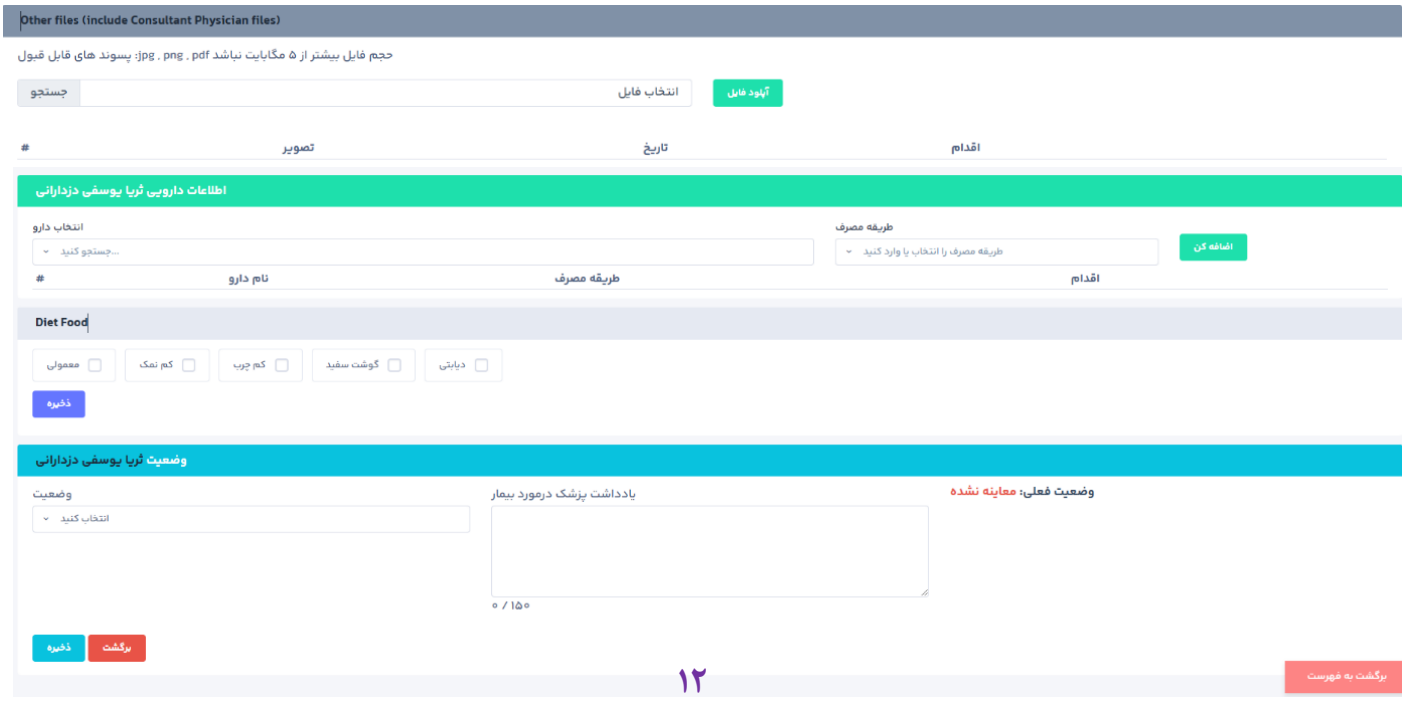
تاریخ : .....

شماره : .....

معاینات عوامل کاروان

✓ معاینات و آزمایشات، **عوامل کاروان** و **مجموعه** در هر استان لازم است دقیقاً توسط **پزشکان مجموعه** در آن استان انجام گیرد و در مورد امکان یا عدم امکان تشرف آنان اعلام نظر شود.

✓ معاینات **مدیران کاروان**، **مدیران مجموعه** و **خادمان فرهنگی** (روحانیون، معین و معینه کاروان) و **پزشکان مجموعه** و **کادر بهداشتی درمانی حج**، توسط **نماینده مرکز پزشکی حج در استان** بر اساس دستورالعمل مربوطه صورت می پذیرد. (دستورالعمل معاینات مدیران کاروان، مجموعه، کارگزاران فرهنگی، پزشکان مجموعه و کادر بهداشتی درمانی به صورت مجزا ابلاغ شده است)

- **عوامل کاروان** : به **مدیر، معاون،** و **خدمه کاروان‌ها** گفته می‌شود . (مدیر کاروان توسط نماینده استانی معاینه می شود)
- **عوامل مجموعه** : به **مدیر، انباردار، مأمور پذیرایی** و **خدمه هتل‌ها** گفته می‌شود. (مدیر مجموعه توسط نماینده استانی معاینه می شود)

تبصره: معاینات عوامل آشپزخانه و ذابحین همانند سایر عوامل توسط پزشک آشپزخانه و عوامل بعثه و ستاد توسط پزشک مربوطه، و عوامل کاروان آیات عظام توسط پزشک همان کاروان، انجام و نتایج ثبت سامانه معاینات شود .

کارت سلامت

✓ کارت گواهی سلامت عوامل کاروان، عوامل مجموعه، عوامل آشپزخانه و ذابحین با توجه به دستورالعمل مربوطه توسط پزشک با دقت پس از بررسی دقیق و انجام آزمایشات ستاره دار شده در فرم شماره یک و لازم به تشخیص پزشک تکمیل و به صورت الکترونیکی از طریق سامانه معاینات صادر خواهد شد.

✓ معاینات عوامل کاروان و عوامل مجموعه همواره از حساسیت ویژه‌ای برخوردار بوده و این افراد می‌بایست با دقت خاص و در نزدیکترین زمان ممکن به اعزام، بررسی و معاینه گردند.

✓ نظر به اینکه آزمایشات عوامل کاروان و مجموعه معمولاً توسط مسئولین بهداشتی عربستان تکرار خواهد شد، لذا لازم است کلیه آزمایشات (بویژه از نظر ابتلاء به بیماری‌های واگیردار) با نهایت دقت در مکان‌های دولتی مورد تأیید نماینده مرکز پزشکی صورت پذیرد.

معاینات و تکمیل کارت گواهی سلامت عوامل کاروان و عوامل مجموعه

با توجه به حساسیت ویژه‌ای که در معاینات عوامل وجود دارد و قبلاً نیز به آن اشاره شد تمامی عوامل با فرم شماره یک توسط مدیر کاروان یا مجموعه معرفی و پس از تکمیل بخش خود اظهاری حتماً نتایج آزمایشات درخواستی را دقیقاً در محل مربوطه ثبت نمایید. (موارد طبیعی بصورت***NL*** و در صورت وجود مشکل، نوع بیماری قید گردد.)

نکته : برای مدیران کاروان و مدیران مجموعه کارت گواهی سلامت صادر شود .

- ✓ ***Stool Exam:*** حتماً **۳** بار انجام شود و نتیجه ثبت گردد.
- ✓ ***Stool culture:*** از نظر بررسی سالمونلا و ... انجام شده و نتیجه ثبت گردد.
- ✓ ***CX Ray:*** نتیجه گزارش گرافی سینه در این قسمت ثبت گردد.
- ✓ ***Skin Fungal & Infections:*** کلیه خدمه می‌بایست از نظر ابتلاء به ضایعات قارچی یا عفونی پوست بررسی گردیده و نتیجه آن ثبت گردد.
- ✓ ***Opium Test :*** انجام تست اعتیاد به روش ***TLC*** و در مراکز آزمایشگاهی نیروی انتظامی یا پزشکی قانونی که نتیجه آن در این قسمت بصورت ***Positive*** یا ***Negative*** ثبت خواهد شد.
- ✓ ***Skeletal :*** با توجه به سختی کار عوامل در این سفر و لزوم سلامت جسمانی و داشتن نیروی کافی جهت خدمت به زائر انجام معاینات عصبی عضلانی به ویژه معاینات ستون فقرات الزامی است.
- ✓ ***Others:*** نتایج سایر آزمایشات درخواستی بر اساس شواهد بدست آمده از معاینات در این قسمت ثبت می‌گردد.
- ✓ در صورت طبیعی بودن کلیه آزمایشات و معاینات قسمت مربوط به تأئید سلامت؛ کارت سلامت به صورت الکترونیکی صادر خواهد شد .

اعتیـــــــــــــــاد

✓ اعزام زائر، کارگزار یا عوامل معتاد به مواد مخدر از نظر قوانین جمهوری اسلامی ایران ممنوع است. پزشکان **با دقت کامل در معاینات خود این موضوع را بررسی و متقاضیان مشکوک را مورد آزمایشات** تکمیلی قرار دهند.

✓ طبق قانون، حمل مواد مخدر به کشور خارجی که منجر به هتک حیثیت ایرانیان شود جرم محسوب شده و از نظر قانونی در ایران پیگرد دارد.

✓ برابر ماده ۱۷ اصلاحیه قانون مبارزه با مواد مخدر، چنانچه اتباع جمهوری اسلامی ایران با هر قصدی اقدام به نگهداری، حمل یا قاچاق هر مقدار مواد موضوع این قانون به داخل یا خارج از کشور نمایند، از زمان قطعی شدن حکم به مدت پنج سال گذرنامه آنان ابطال و ممنوع الخروج می‌شوند و در صورت تکرار، به مدت ۵ تا ۱۵ سال گذرنامه آنان ابطال و ممنوع‌الخروج خواهند شد، لذا زائرین باید به این مهم توجه کنند.

✓ اعتیاد از نظر دولت عربستان جرم بوده حمل هرگونه داروی مخدر یا مواد مخدر توسط زائر یا عوامل منجر به برخوردهای پیش‌بینی نشده حتی اعدام خواهد شد.

✓ با توجه به عدم صدور اجازه انتقال متادون توسط دولت عربستان، متادونی برای تحویل به زائرین معتاد در مرکز پزشکی در حج سال ۱۴۰۵ وجود نخواهد داشت.

✓ در صورت حضور زائر یا کارگزار با سوء مصرف مواد در سرزمین وحی مسئولیت مستقیم آن برعهده **پزشک مجموعه** خواهد بود.

✓ شناسایی و حضور زائر با سوءمصرف مواد منجر به **حذف پزشک از لیست همکاران مرکز پزشکی می‌گردد.**

✓ آزمایشات کلیه کارگزاران، زائرین و عوامل مشکوک به سوءمصرف مواد مخدر حتماً با استفاده از تست TLCدر مراکز معتبر انجام می‌گردد.

✓ در صورت اعتراض، آزمایشات زائرین مشکوک به سوءمصرف مواد مخدر حتماً باید به روش مستقیم TLC با ارائه گزارش آزمایشات قبل به آن مرکز یا روش مورد نیاز به تشخیص پزشک و در مراکز آزمایشگاهی معتبر (مراکز دانشگاهی یا نیروی انتظامی) و قابل وثوق انجام و ضمیمه گردد. تأیید سلامت و اعزام زائر یا خدمه مبتلا به اعتیاد برای پزشک منجر به **حذف از لیست همکاران مرکز پزشکی خواهد شد .**

✓ براساس برنامه پیش‌بینی شده، نتیجه معاینات اکثریت متقاضیان که مشکل خاصی ندارند می‌باید **تا ۷ روز پس از مراجعه به پزشک** مشخص گردد و اقلیتی که نیازمند بررسی بیشتر و یا اخذ نظر کمیسیون هستند نیز گزینه در حال بررسی در فرم اینترنتی برای آنان ثبت و حداکثر تا **۱۴ روز** تعیین تکلیف شوند. با این حال نظر به اینکه احتمال ثبت نام متقاضیان جدید تا آخرین روزهای اعزام نیز وجود دارد، حفظ آمادگی برای معاینات آنان در کلیه سطوح فوق‌الذکر تا زمان آخرین اعزام در استان‌ها ضروری است.

واکسیناسیون

✓ زائرین و عوامل می‌بایست پس‌از انجام معاینات پزشکی، علیه ***بیماری منتژیت*** واکسینه شوند و انجام آن نیز با مهر استاندارد بین‌المللی در محل مشخص شده در کارت مخصوص ایمن‌سازی (در مراکز واکسیناسیون هلال احمر) با ذکر تاریخ میلادی تأیید گردد. ضمناً به زائرین تأکید گردد که کارت مذکور را در زمان خروج از کشور و در قسمت‌های گمرکی به همراه داشته باشند. انجام واکسیناسیون برای کلیه افراد عازم حج اعم از زائر، روحانی کاروان، عوامل کاروان، عوامل مجموعه، پزشکان و... الزامی می‌باشد.

✓ رؤیت کارت بین‌المللی تلقیح واکسن منتژیت که از زمان تلقیح آن می‌بایست کمتر از ۲ سال گذشته باشد برای تکمیل معاینات کلیه زائرین و عوامل الزامی است.

تبصره : متقاضیان حج سال ۱۴۰۵ که دارای سابقه بیماری قلبی، ریوی (CHF، آسم وCOPD و ...)، بیماری‌های همراه (دیابت کنترل شده و ...) نسبت به تلقیح **واکسن پنومو‌واکس و آنفلوانزا** توصیه می‌گردد.

✓ **بر اساس دستور سازمان بهداشت جهانی اولویت تزریق واکسن آنفلوانزا در بیماران ذیل می‌باشد:**

- آسم
- اختلالات عصبی و تکامل عصبی (شامل اختلالات مغزی، نخاعی، عصب محیطی، اختلالات عضلانی مثل فلج مغزی، صرع (اختلالات تشنج)، سکته مغزی، کم توانی ذهنی (عقب ماندگی ذهنی)، تأخیر تکاملی متوسط تا شدید، دیستروفی عضلانی یا آسیب طناب نخاعی که عمدتاً در بین زائرین حج چنین بیمارانی وجود ندارد)
- بیماری‌های مزمن تنفسی (از جمله بیماری انسدادی مزمن ریوی، (COPD) فیبروزکیستیک)
- بیماری قلبی (بیماری‌های مادرزادی قلبی، نارسایی احتقانی قلب و بیماری‌های عروق کرونر)
- بیماری‌های خونی (از جمله بیماری سلول داسی شکل)
- بیماری‌های اندوکرین (از جمله دیابت ملیتوس)
- بیماری‌های کلیوی
- بیماری‌های کبدی
- بیماری‌های متابولیک (از جمله اختلالات متابولیک ارثی و اختلالات میتوکندری)
- ضعف سیستم ایمنی ناشی از بیماری یا مصرف داروها (افراد مبتلا به HIV، ایدز یا افرادی که به صورت مزمن با استروئیدها درمان می شوند)
- افراد جوان تر از ۱۹ سال که تحت درمان طولانی مدت با آسپرین هستند.

نحوهٔ انجام معاینات توسط پزشک مجموعه حج سال ۱۴۰۵

(جدول ۱-۱ نحوه انجام معاینات و آزمایشات بر حسب سن و جنس)

ردیف	سن زائر	دستورالعمل
۱	متقاضیان کمتر از ۵۰ سال	معاینات دقیق بالینی + آزمایشات Cr, FBS, CBC + بتا HCG برای کلیه بانوان متأهل
۲	متقاضیان ۶۰-۵۰ سال	موارد بند ۱ + CX Ray, EKG + HbA1c + مشاوره تخصصی قلب توسط متخصص با سابقه حج : (برای زائرین با سن بالای ۵۰ سال) (برای کارگزاران حج با سن بالای ۴۰ سال)
۳	متقاضیان با سن بالاتر از ۶۵ سال کارگزاران حج با سن بالاتر از ۶۰ سال	تست MMSE انجام شود.
متقاضیان تمامی سنین	افراد درصورت دارا بودن دو ریسک فاکتور دیابت و پر فشاری خون	موارد مربوط به ردیف۲ + مشاوره تخصصی قلب
	افراد بدون سابقه دیابت که دارای FBS>126 افراد دیابتک FBS> 200	مشاوره داخلی
	آزمایشات تکمیلی و مشاورهٔ تخصصی در هر رشته براساس احساس نیاز و صلاحدید پزشک مجموعه	
	در صورت نیاز و تشخیص پزشک، سونوگرافی کلیه و مجاری ادراری انجام شود .	
	تست اعتیاد به روش TLC در صورت وجود هرگونه شک به این موضوع	

چک لیست معاینات

در این بخش ضمن ارائه چک لیست معاینات و سوابق، بیماری‌های مهمی که می‌توانند در ایام انجام اعمال حج برای زائر مشکل‌ساز گردد و یا بیماری‌هایی که ممکن است در طول سفر تشدید شوند را از باب یادآوری و جهت سهولت و تسریع کار خاطرنشان می‌سازیم. لازم بذکر است انجام این معاینات در قالب بررسی توانایی جسمانی و روحی زائر برای انجام اعمال و مناسک سنگین حج و در آن شرایط دشوار می‌باشد تا با شناخت دقیق از سلامت زائر و یافتن نقاط آسیب‌پذیر احتمالی قبل از سفر، پیشگیری و یا درمان‌های پروفیلاکتیک توسط تیم پزشکی (اعم از پزشک یا مشاوران تخصصی آنها) به زائرین ارائه گردیده و یا عدم استطاعت بدنی ایشان محرز و اعلام شود.

در صورت وجود بیماری‌های ذکر شده در جدول زیر و یا سایر بیماری‌ها در کلیه مراحل معاینات حتماً مشاوره تخصصی با متخصصان مربوطه که دارای سابقه تشرف به حج دارند انجام گرفته و نتیجه منعکس گردد.

Skin	بیماری‌های پوستی واگیردار، ضایعات قارچی، کهیر مزمن، آنژیوادم ، پمفیگوس و ...
HEENT	(مربوط به معاینه سر، گردن، گوش، حلق و بینی و چشم‌هاست) بیماری‌های اوتیت مزمن، سینوزیت‌مزمن، اپیستاکسی‌های شدید و مکرر، رینیت آلرژیک، وضعیت سلامت کلی دندان‌ها (چون امکان ارائه خدمات دندانپزشکی در عربستان میسر نیست) ارزیابی کلی شنوائی، سرگیجه و وزوز گوش، سرطان‌های نواحی مربوطه، ارزیابی کلی حدت بینایی و میدان بینائی، کاتاراکت، گلوکوم، عیوب انکساری و مناسب بودن عینک لنزهای تماسی، بزرگی غدد لنفاوی گردنی و تیروئید و...
Respiratory	آسم، COPD ، CF ، آمبولی ریه، عفونت‌های ریوی، سرطان ریه، TB و ... (شایعترین علت مرگ و میر در سنوات گذشته بیماری‌های قلبی و ریوی بوده است)
Cardiovascular	بیماری‌های ایسکیمک قلبی(آنژین قلبی و*MI*)،*CHF*، اختلالات ریتم (حمله‌ای یا دائم)، بیماری‌های مادرزادی و دریچه‌ای، هایپرتنشن، آنوریسم و دیسکسیون آئورت، سابقه جراحی قلبی و ...
Gastrointestinal	بیماری‌های پپتیک، *IBS* , *IBD*، اسهال و یبوست مزمن، *GI Bleeding* (زمینه‌ها مشخص شود)، سرطان‌های دستگاه گوارش، زردی، هپاتیت، کله سیستیت، سنگ‌های صفراوی، ضایعات دردناک مقعد و ...
Endocrine	هیپوتیروئیدی، هیپرتیروئیدی، اختلالات آدرنال، دیابت ملیتوس، استئوپورز پیشرفته (بخصوص در زنان یائسه) چاقی‌های شدید، هیپرلیپیدمی و ...
Hematology	آنمی شدید، اختلالات انعقادی، مصرف انتی کواگولان‌ها، سرطان‌ها و ...
Musculoskeletal	هرنی دیسک بین مهره‌ای، استئوآرتروز(بخصوص در مفاصل زانو و لگن *Weight Bearing*)، سابقه تروما و شکستگی در اندام‌ها و ستون فقرات، لوپوس، اسکلروز سیستمیک، پلی میوپاتی‌ها، واسکولیت-ها، آرتریت روماتوئید، اسپوندیلوآرتروپاتی‌ها، کریستال آرتروپاتی‌ها (نقرس ونقرس کاذب)، آمپوتاسیون‌ها و ...
Psychiatry	اختلالات خلقی (دپرشن و مانیا)، اختلالات اضطرابی، اختلالات وسواسی، دیلیریوم، اسکیزوفرنی، سابقه خودکشی، داروهای روانپزشکی مصرفی، سابقه PTSD و سابقه بستری در بخش‌های روانپزشکی و ...
Neurology	تشنج، حوادث عروق مغزیCVA ، سنکوپ، پارکینسون، اختلالات حرکتی، سرطان‌ها، مولتیپل اسکلروز و ...
Genitourinary	حاملگی، سرطان‌ها، خونریزی‌های غیرطبیعی (حتماً به متخصص زنان معرفی شوند) عفونت‌های ادراری، سنگ‌های ادراری، BP، بی‌اختیاری ادراری، پیوند کلیه، CRF، دیالیز و ...

موارد مشمول منع مطلق اعزام

در موارد ذیل عدم استطاعت جسمی متقاضی قطعی است و می‌بایست **از اعزام وی اکیداً جلوگیری** شود :

۱) دیابت

- آزمایش HbA_1c با مقدار **۸/۵** و بالاتر

تبصره : متقاضیان حج با مورد جدید دیابت شناخته شده و HbA_1c با مقدار ۸/۵ و بالاتر در صورت درمان ظرف مدت ۲ ماه (حداقل یک ماه قبل از سفر) و اصلاح میزان HbA_1c تأیید خواهند شد.

- حملات هیپوگلیسمی متعدد، سکته قلبی یا مغزی در **٦ ماه گذشته**، نارسایی قلب، زخم پای فعال، نوروپاتی حسی شدید، فعالیت بدنی کاملاً نامطلوب و ناتوان از خود مراقبتی

۲) قلبـــــــی

- درد قفسه سینه فعالیتی
- سابقه سکته قلبی، جراحی قلب باز، تعویض دریچه، بای پس عروق کرونری، آمبولی ریه، سابقه پریکاردیت و یا آندوکاردیت، تعبیه دستگاه‌های قلبی طی **سه ماه گذشته**.
- سابقه تنگی عروق کرونری که تحت جراحی و یا استنت گذاری قرار نگرفته باشد و کاندید درمان طبی هم نمی‌باشد.
- نارسایی قلبی فانکشنال کلاس ۳ و ۴
- ایجکشن فراکشن زیر **۳۰٪** حتی آسیمپتوماتیک
- بلوک‌های قلبی درجه ۲ و۳
- در موارد سوفل قلبی ناشناخته، آریتمی‌ها و بلوک درجه اول، ضربان قلب کمتر از ۶۰ و یا بیشتر از ۱۰۰ تا در دقیقه به جز ورزشکاران یا موارد مزمن تاکیکاردی بدون علامت با مشاوره نظر کاردیولوژیست بلامانع است.
- تنگی شدید دریچه آئورت بدون علامت یا هرگونه تنگی آئورت علامت دار، تنگی دریچه میترال با سطح دریچه کمتر از ۱/۵ سانتیمتر
- هیپرترفی شدید میوکارد
- سابقه لنگش فعالیتی
- فشار خون کنترل نشده : از فشار سیستولیک بیشتر از ۱۸۰ و فشار دیاستولیک بیشتر از ۱۱۰
- سابقه بیماری‌های قلبی مادرزادی کمپلکس سیانوتیک درمان نشده یا درمان شده علامت دار
- سابقه پارگی و یا بزرگی شریان آئورت و آنوریسم آئورت

۳) بیماری‌های مغز و اعصاب وروانپزشکی

- بیماران دچار زوال عقل و دمانس و پره دمانس با تست MMSE **نمره کمتر از ۲۴** (انجام این تست توسط پزشک مجموعه برای کلیه **زائرین بالای ۶۵ سال** و**کارگزاران بالای ۶۰ سال الزامی است.** (پرسشنامه تست در ضمیمه این دستورالعمل آورده شده است).
- بیماری‌های نورولوژیک با سابقه مصرف روزانه دوز **۲۰** میلی گرم ایمنوساپرسیو **از سه ماه گذشته**
- سکته مغزی در **شش ماه اخیر**
- مبتلایان به MS (بیماری فعال و در حال درمان)
- افراد دچار بی اختیاری ادرار یا مدفوع به هر دلیل
- افراد فاقد توانایی حرکت به طور مستقل و بدون کمک
- افراد فاقد توانایی حرکت به طور مستقل و بدون کمک (منظور بیماران وابسته به **صندلی چرخ‌دار** (**ویلچر**) است. تنها این موارد در شرایط خاص و تسهیلات لازم از جمله **همراه همجنس کارآمد** و تصویب کمیسیون پزشکی قابل اعزام می باشد) .
- ابتلا به صرع (**اگر در ماه اخیر بیش از سه حمله تونیک کلونیک داشته است**).
- افراد مبتلا به اختلالات حسی حرکتی شدید و نیز بیمارانی که به دلیل بیماری‌های عصبی – عضلانی دچار تنگی نفس در حین فعالیت یا اختلال بلع هستند.
- عقب ماندگی ذهنی متوسط و شدید
- دارای سابقه اختلال روان پریشی (سایکوزیس)
- اختلال حاد و جدید روان پزشکی (افسردگی، انواع اضطراب، اختلال دو قطبی)
- اختلال وسواس جبری شدید
- بیماران دچار سوء مصرف مواد مخدر

۴) نفرولوژی

- بیماران نیازمند به دیالیز
- مبتلایان به نارسایی مزمن کلیه پیشرفته سطح کراتینین سرمی مساوی یا بالای (۴)
- نارسایی حاد کلیه
- سابقه پیوند کلیه **در کمتر از یک سال گذشته**
- پیوند کلیه **بیش از یک‌سال گذشته** که کراتینین بالا بوده و عملکرد کلیه non-stable است.
- در هر بیماری کلیوی که از تجویز داروهای ایمونوساپرسیو ۶ تا ۱۲ ماه گذشته است یا هنوز بیماری فعال می‌باشد نظیر انواع گلومرولونفریت ها و بیماری های توبولواینترستیسیل و...

۵) بیماری‌های گوارشی و کبدی

- **شش ماه اول بعد از پیوند کبد**
- **پس زدگی پیوند در دو ماه گذشته**
- **سیروز کبد (Child B,C)**
- **هپاتیت (B , C) فعال**
- **بیماری‌های التهابی روده فعال طی سه ماه گذشته**
- **سابقه بستری در بیمارستان به دلیل خونریزی گوارشی در طی دو ماه گذشته**
- **جراحی سرطان‌های حفره شکمی در شش ماه اول**
- **جراحی‌های وسیع شکمی در دو ماه اول بعد از جراحی**

۶) سایر موارد

- هرگونه ابتلا به سرطان فعال و تحت کموتراپی یا رادیوتراپی **با یا بدون متاستاز تا یک‌سال** بعد از کنترل و عدم عود
- خانم‌های باردار تا **شش ماه** پس از زایمان (کارگزاران تا **یک‌سال**)
- بیمارانی که به هر علت روزانه **۳۰** میلی گرم یا بیشتر **پردنیزولون** و یا مشابه آن را دریافت می‌کنند.
- بیمارانی که به هر علت داروی سرکوب کننده ایمنی دریافت می‌کنند.
- بیماری‌های روماتیسمی التهابی که با تشخیص پزشک معالج دارای بیماری فعال هستند.
- آریترو درمی حاد و مزمن
- **BMI با مقدار بیش از ۴۰**
- متقاضیان حج با BMI با مقدار بین **۳۵ تا ۴۰** در صورت همراه بودن بیماری‌های زمینه‌ای مثل دیابت، فشارخون، CAD با هر درجه، بیماری تنفسی، آسم، COPD و نارسایی فانکشنال کلاس ۲ به بالا

تبصره : کاهش وزن برای رسیدن به BMI مطلوب باید از چند ماه قبل شروع شود و در **یک ماه قبل از سفر بیش از ۵٪** وزن کم نشده باشد.

- COPD و آسم کنترل نشده

تعریف آسم کنترل نشده :

- ✓ بیمار به یک دوره یک ماهه دریافت کورتون خوراکی (پردنیزولون ۵۰ میلی گرم در روز) پاسخ نداده باشد.
- ✓ بستری در ICU به دلیل حمله آسم در سه ماه قبل از اعزام
- ✓ بستری در بیمارستان (بخش غیر ICU) به دلیل حمله آسم در سه هفته قبل از اعزام
- ✓ ویزینگ واضح در دو طرف ریه در زمان معاینه
- ✓ O2SAT کمتر از ۹۰٪ در زمان معاینه

تعریف COPD کنترل نشده :

- ✓ FEV1 کمتر از ۳۰٪
- ✓ O2SAT کمتر از ۹۰٪ در زمان معاینه
- ✓ PAP بیش از ۵۵ تا ۶۰ در اکوکاردیوگرافی
- ✓ وجود پلی سایتمی شدید (هماتوکریت بیشتر از ۵۶ و هموگلوبین بیشتر از ۱۸)
- ✓ وابستگی به اکسیژن
- ✓ سابقه بستری در ICU و یا اینتوباسیون

- ➢ بیماری‌های عفونی فعال (TB، هپاتیت و...)
- ➢ کلیه بیماران دارای استومی

توصیه‌ها :

- توصیه می‌شود داروهای سولفانیل اوره و انسولین‌های NPH وREG به سایر داروهای ضد دیابت تبدیل شوند.
- دستورات مکتوب برای انطباق داروها، رژیم غذائی و فعالیت جسمانی قبل از سفر حج به بیمار داده شود.
- در مواردی که فرد به هردلیل تحت درمان داروهای روانپزشکی است، **مشاوره روانپزشکی الزامی است**.
- درصورتی که پزشک مجموعه به یکی از اختلالات روانپزشکی اعم از افسردگی، شیدائی، اضطراب، اختلالات شخصیتی، اختلال خواب، سابقه دلیریوم و سابقه تغییرات سطح هوشیاری و.... مشکوک می‌گردد **انجام مشاوره تخصصی الزامی است.**
- در مورد بیماران با همانژیوم بزرگ کبدی یا طحال بزرگ مراقبت شود در تجمعات بزرگ مانند طواف در ساعات پر ازدحام یا رمی جمرات حضور نیابند.
- بیمارانی که به علت روماتیسم و یا آرتروز دچار ناتوانی‌های جسمی هستند به شرط امکان داشتن **همراه همجنس کارآمد** امکان تشرف دارند .
- **زائر نابینا** با **همراه همجنس کارآمد** که تعهد کتبی همراه با تأیید مدیرکاروان را داشته باشد دارای استطاعت جسمی و روانی است. در صورت نداشتن مشکل دیگر جسمانی یا روانی اعزام بلامانع است.
- باتوجه به دستورالعمل معاینات حضور اطفال از نظر مرکز پزشکی در حج بلامانع است.

موارد خاص:

پزشکان می‌بایست به مواردی از قبیل بیماری‌های ذیل توجه ویژه‌ای معطوف داشته و **پس از انجام مشاورهٔ تخصصی** یا **اقدامات تشخیصی** نسبت به تعیین تکلیف نهایی متقاضی حج سال ۱۴۰۵ اقدام نمایند .

۱. بیماران باسابقه انفارکتوس میوکارد، بیماری مزمن قلبی، اعمال جراحی قلب و عروق، فشارخون شریانی کنترل نشده
۲. بیماران مبتلا به دیابت کنترل نشده .
۳. افرادی که تا قبل از اعزام تحت اعمال جراحی بزرگ از قبیل جراحی قلب باز، مغز و اعصاب، اعمال وسیع شکم، قفسه صدری و غیره قرارگرفته‌اند.
۴. نارسایی پیشرفته کبد (سیروز) و کلیه، بیماری‌های ریوی، نارسائی احتقانی قلب و آسم.
۵. بیماران مشکوک به اعتیاد به مواد مخدر.
۶. سابقه هرگونه اختلال یا بیماری روانی نظیر:
   - سابقه PTSD
   - سابقه مصرف داروهای سایکوتراپی
   - سابقه اختلال درک و شناخت
   - سابقه اختلال و اشکال در حافظه
   - سابقه اضطراب و افسردگی
   - سابقه هذیان یا توهم
   - سابقه وسواس فکری و عملی
   - سابقه بیماری روانی شناخته شده در خانواده
۷. مواردی که به هر دلیلی در حین معاینات به بیماری روانی مشکوک شوید
۸. اختلالات بینائی
۹. صرع
۱۰. مشاوره روانپزشکی در مورد افراد مشکوک ضروری می‌باشد

کمیسیون پزشکی تخصصی استانی

✓ این کمیسیون برای کمک به پزشک جهت تصمیم‌گیری یا پاسخ به اعتراض متقاضی در موارد ذیل متشکل از متخصصین دارای سابقه تشرف به حج و ترجیحاً عضو هیئت علمی دانشگاه از رشته‌های: **قلب**، **داخلی**، **روانپزشکی**، **مغز و اعصاب** و **ارتوپدی** یا **طب فیزیکی** یا **طب ورزش** می‌باشد و با حضور نمایندهٔ مرکز پزشکی در استان تشکیل می‌گردد. کلیه زائرین ارجاعی می‌بایست به همراه پزشک خود و با در دست داشتن فرم ارجاع به کمیسیون (فرم شماره ۲) به این کمیسیون معرفی گردند. تأکید می‌گردد پزشکان مجموعه ملزم به همراهی فعال زائرین کاروان خود در جلسات کمیسیون می‌باشد و پس از مشورت با اعضای کمیسیون و ارائهٔ دلایل خود رأساً نسبت به اتخاذ تصمیم مبادرت خواهد نمود .

✓ فرم ارجاع زائرینی که سلامتی ایشان توسط کمیسیون تأیید شده پس از درج نتیجه کمیسیون در قسمت مربوطه (فرم شماره ۲) می‌بایست به مهر و امضاء نماینده استانی مرکز پزشکی رسیده و به مرکز پزشکی حج و زیارت جمعیت هلال احمر ارسال گردد.

✓ **لازم بذکر است:** به منظور امکان پاسخگویی سریعتر و آسانتر به متقاضیان ارجاع شده به کمیسیون، جلسات این کمیسیون‌ها تا پایان موعد اعلام نهایی اسامی مردودین به تعداد ۱ یا ۲ جلسه تشکیل خواهد گردید، که لازم است برای اطلاع از برنامهٔ آن با نمایندهٔ مرکز پزشکی حج و زیارت در استان خود تماس حاصل فرمایید.

کدام زائرین به کمیسیون استانی ارجاع می‌شوند؟

- ✓ زائرینی که پزشک با وجود بررسی‌ها و مشاوره‌های تخصصی انجام شده، قادر به تصمیم‌گیری نهائی در مورد آنها نمی‌باشد.
- ✓ زائرینی که عدم استطاعت جسمی آنها توسط پزشک محرز شده و زائر به نظریه مذکور اعتراض دارد.
- ✓ بیماری‌هایی که در قسمت «**موارد خاص**» به آنها اشاره شده است به شرط هرگونه تردید در تصمیم گیری

کمیسیون تخصصی کشوری :

کمیسیون تخصصی کشوری راساً نسبت به تصمیم گیری درخصوص استطاعت یا عدم استطاعت تشرف زائر اقدام می نماید و در صورت تأیید زائر مسئولیت سلامت زائر با مرکز پزشکی خواهد بود و پزشک مجموعه در خصوص زائر فوق مسئولیتی نخواهد داشت. این کمیسیون تشکیل شده از متخصصین با سابقه حج از رشته‌های **قلب**، **داخلی**، **روانپزشکی**، **مغز و اعصاب** و **ارتوپدی** یا **طب فیزیکی** یا **طب ورزش** می‌باشد و با حضور **معاونت حج و عمره مرکز پزشکی حج و زیات جمعیت هلال احمر** در تهران تشکیل می‌شود. متقاضیانی که به تصمیم کمیسیون پزشکی استانی اعتراض دارند به کمیسیون کشوری معرفی می شوند. نماینده استانی موظف به فعال نمودن کمیسیون کشوری جهت متقاضی معترض در سامانه معاینات می باشد . متقاضی با همراه داشتن فرم شماره ۳ (فرم کمیسیون کشوری) به کمیسیون در موعد مقرر مراجعه می نماید .

تاریخ : .....

کدملی : .....

دستورالعمل اجرایی معاینات حج س

«فرم معاینات حج سال ۱۴۰۵»

«فرم شماره ۱»

الصاق
عکس
الزامی است.
حتماً ممهور به مهر
مدیریت حج باشد .

پزشک محترم مجموعه .....

با سلام و احترام

بدینوسیله جناب آقای/ سرکار خانم ..... فرزند ..... متولد .....

دارای کدملی ..... به عنوان **زائر** ❐ **عوامل** ❐ جهت بررسی سلامت و اعلام نظر معرفی می‌گردد.

امضاء

مدیر کاروان/ مدیر مجموعه حج

شماره همراه متقاضی : .....

متقاضی گرامی لطفا نسبت به تکمیل فرم زیر اقدام فرمائید:

اینجانب ..... که مقرر است به عنوان **زائر** ❐ **کارگزار** ❐ به **حج سال ۱۴۰۵** مشرف گردم در **کمال صداقت اظهار** می‌نمایم :

- به هیچگونه بیماری صعب العلاج و بدخیمی: مبتلا نیستم❐ هستم ❐
- به هیچگونه بیماری واگیردار اعم از هپاتیت، سل ریوی : مبتلا نیستم❐ هستم ❐
- به هیچگونه بیماری اعصاب و روان : مبتلا نیستم❐ هستم ❐
- سابقه سوءمصرف مواد مخدر و داروهای روان گردان: ندارم❐ دارم❐
- سابقه بستری اعصاب و روان: ندارم ❐ دارم❐
- کودک کمتر از شش ماه (ویژه بانوان) (برای کارگزار یکسال) ندارم ❐ دارم❐

همچنین به جهت دقت در معاینات اعلام می‌دارم در حال حاضر مبتلا به بیماری‌های زیر هستم یا سابقه موارد زیر را داشته‌ام لطفا با دقت مطالعه کنید و علامت بزنید:

سردرد مزمن ❐	کم خونی ❐	تب و تعریق شبانه ❐	سابقه آندوسکوپی❐
اسهال مزمن ❐	کبد چرب ❐	ناراحتی‌های گوارشی❐	سابقه کولونوسکوپی❐
افسردگی ❐	صرع ❐	بیماری MS ❐	بستری در CCU ❐
آســـــم ❐	برونشیت مزمن ❐	خلط خونی❐	بستری در ICU ❐
کمردرد ❐	سابقه جراحی ❐	سابقه دیالیز ❐	
آرتروز زانو ❐	نارسایی کلیه ❐	سنگ کلیه ❐	
..... سال دیابت ❐	.....سال بیماری قلبی ❐	.....سال فشارخون❐	.....سال مصرف سیگار❐ تعداد ..... در روز

سابقه بستری در بیمارستان ❐ علت : .....

داروهای مصرفی شما چیست؟.....

ضمناً در صورت کتمان بیماری به صورت سهوی یا عمدی مسئولیت و عواقب آن به عهده زائر یا کارگزار می باشد .

امضاء

این برگه نزد پزشک نگهداری خواهد شد

دستورالعمل اجرایی معاینات حج سال ۱۴۰۵

تاریخ : .....

شماره : .....

«فرم معاینات حج سال ۱۴۰۵»

High Risk ❒ Normal Risk ❒

B.W:	Height:	BMI:	
T:	RR:	PR:	BP:	علائم حیاتی:

P.M.H

❑DM	❑MS	❑Personality disorder
❑IHD	❑ CVA	❑ Dementia
❑HTN	❑Epilepsy	❑PTSD
❑HLP	❑Malignancy	❑Depression
❑ MI	❑CRF	❑ Mania
❑ Asthma	❑ COPD	❒ Lumbar Discopathy
		❑Muscou Skeletal Disease

Lab .Test

❋WBC:	❋FBS:	TG:	❋❋Widal:
❋Hb:	HbA1c:	Chol:	❋❋HBS Ag:
ESR:	AST:	HDL:	❋❋Stool Culture:
HCT:	ALT:	LDL:	❋❋Skin fungal & infection:
❋PLT:	ALkP:	BhCG:	
❋BUN:	❋Cr:	U/A:	❋❋❋TLC (op.t) Neg ❑ Pos ❒
EKG: Norm ❑ Abnormal ❑		Occult Blood:	❋❋ Stool Ex (op) ×1:
C.X.R: Norm ❑ Abnormal ❑			❋❋ Stool Ex (op) ×2:
SONOGRAPHY: Norm ❑ Abnormal ❑			❋❋Stool Ex (op) ×3:

❋ برای کلیه افراد متقاضی الزامی می باشد .

❋❋ ویژه عوامل مجموعه، کاروان، آشپزخانه و مأمورین پذیرایی علاوه بر سایر آزمایشات

❋❋❋ زائرین و کارگزارانی که احتمال مصرف مواد مخدر را دارند مورد بررسی قرار می‌گیرند .

Past Drug History:

- نام بیماری‌های زمینه‌ای یا مزمن دیگر: ..... که در حال حاضر تحت کنترل و درمان می‌باشد ❒ نمی باشد ❒
- سابقه عمل جراحی یا بستری در بیمارستان دارد؟ ❒خیر ❒ بله، علت .....
- حساسیت دارویی دارد؟ ❒ خیر ❒ بله، نام دارو :.....
- سمعک- اندام مصنوعی ❒ خیر ❒ بله، نام اندام.....

نتایج مشاوره‌های تخصصی انجام شده .....

نظریه نهایی پزشک :

❒درحال حاضر سالم و قادر به اعزام می‌باشد .

❒ نیاز به کنترل بیماری و رعایت دستورات و استفاده از دارو، ولی قادر به اعزام می‌باشد .

❒ به علت بیماری، نیازمند به درمان و کنترل بیماری بوده و قادر به اعزام به عنوان ..... در حج سال‌جاری نمی‌باشد.

دستورات اصلاح سبک زندگی : .....

مهر و امضای پزشک مجموعه

این برگه نزد پزشک نگهداری خواهد شد

تاریخ : .....

کدملی : .....

«فرم معاینات حج سال ۱۴۰۵»

مدیر محترم مجموعه / کاروان شماره .....

با سلام و احترام

متقاضی معرفی شده فوق خانم/ آقای ..... بر اساس معاینات کلینیکی و نتیجه آزمایشات اخذ شده طبق دستورالعمل‌های صادره مرکز پزشکی حج و زیارت جمعیت هلال احمر :

- ❒ درحال حاضر سالم و قادر به اعزام می‌باشد .
- ❒ نیاز به کنترل بیماری و رعایت دستورات و استفاده از دارو دارد ولی قادر به اعزام می‌باشد .
- ❒ به علت بیماری، نیازمند به درمان و کنترل بیماری بوده و قادر به اعزام به عنوان ..... در حج سال‌جاری نمی‌باشد.

مهر و امضای پزشک مجموعه

****

جناب آقای / سرکار خانم : .....

ضمن تشکر از همکاری شما

ارزیابی سلامت و معاینات شما در تاریخ ..... انجام و شما :

- ❒درحال حاضر سالم و قادر به اعزام می‌باشد.
- ❒ نیاز به کنترل بیماری و رعایت دستورات و استفاده از دارو، ولی قادر به اعزام می‌باشد .
- ❒ به علت بیماری، نیازمند به درمان و کنترل بیماری بوده و قادر به اعزام به عنوان ..... در حج سال‌جاری نمی‌باشد.

دستورات اصلاح سبک زندگی : .....

دستورات دارویی : .....

مهر و امضای پزشک مجموعه

تاریخ : .....

شماره : .....

محل

الصاق

عکس

فـــرم شماره ۲

فرم ارجاع متقاضیان حج به کمیسیون پزشکی استانی (مشورتی)

مشخصـــــــــــات متقاضی:

نام و نام خانوادگی : نام پدر : تاریخ تولد :

کدملی: شماره کاروان : شماره تماس :

نظـــــــــرات پزشک مجموعه حج سال ۱۴۰۵

علت کلی ارجاع به کمیسیون :.....

توضیحات:.....

نام و نام خانوادگی، مهر و امضای پزشک و تاریخ

بررسی‌های کمیسیون

نوع معاینه یا اقدام پاراکلینیک	نتیجه		توضیحات
	Pos	Neg	

اعضاء کمیسیون :

نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء

توسط نماینده مرکز پزشکی حج و زیارت تکمیل شود ⇩

نظریه :

☐ **الف** ☐ **ب**

مهر و امضاء نماینده مرکز پزشکی حج و زیارت

دستورالعمل اجرایی معاینات حج سال ۱۴۰۵

تاریخ : .....

شماره : .....

محل

الصاق

عکس

فـــرم شماره ۳ حج

فرم ارجاع متقاضیان به کمیسیون کشوری

مشخصـــــــات متقاضی

نام و نام خانوادگی : نام پدر : تاریخ تولد :

کدملی : شماره کاروان : شماره تماس :

توسط پزشک مجموعه تکمیل شود.

نظـــــــــرات پزشک مجموعه حج سال ۱۴۰۵

علت کلی ارجاع به کمیسیون :.....

توضیحات:.....

آیا به کمیسیون استانی مراجعه داشته اند ؟ بله ☐ خیر ☐

درصورت مراجعه به کمیسیون استانی، نظریه کمیسیون استانی :.....

مهر و امضای نماینده استانی

بررسی‌های کمیسیون

توسط متخصصین تکمیل شود.

نوع معاینه یا اقدام پاراکلینیک	نتیجه		توضیحات
	Pos	Neg	
متخصص اول:			
متخصص دوم:			
متخصص سوم:			

اعضاء کمیسیون :

نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء	نام و نام خانوادگی،مهر و امضاء

توسط مرکز پزشکی حج و زیارت تکمیل شود ⇩

نظریه :

☐ **الف** ☐ **ب**

مرکز پزشکی حج و زیارت جمعیت هلال احمر